

N:o 66.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 13 april 1904.
— — — — Andra Kammaren den 13 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckt motion
angående rätt att medelst expropriation förvärfva mark
för linbaneanläggningar i vissa fall.*

(Lagutskottets utlåtande n:o 12.)

Till Konungen.

Vid innevarande års riksdag har enskild motionär ifrågasatt stiftande af lag om rätt att medelst expropriation förvärfva mark för linbaneanläggningar i sådana fall, där dylika anläggningar kunde anses vara af större betydelse för det allmänna.

Regeln, att expropriation medgifves allenast för tillgodoseende af ett allmänt behof eller ändamål, är icke utan undantag. Riksdagen erinrar, hurusom 1902 års Riksdag vid behandling af Eders Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, för sin del antog ett sedermera af Eders Kungl. Maj:t godkänt tillägg till den föreslagna lagen af innebörd, att expropriation för elektriska ledningars framdragande skulle kunna medgifvas äfven för beredande af drifkraft åt sådana industriella anläggningar, som funnes vara af större betydelse för det allmänna. Såsom skäl för en dylik utvidgning af expropriationsrätten hade inom

Riksdagen anförts: Man borde bereda möjlighet äfven för sådana enskilda industriella företag, hvilka visserligen icke direkt tillgodosåge ett allmänt behof eller ändamål, men dock vore af den vikt, att deras tillkomst finge anses vara af större betydelse för orten eller landet i dess helhet, att äfven utan jordägarens medgifvande framdraga de för företaget erforderliga elektriska ledningar. Ett enskildt företag, låt vara att det icke vore af allmänt behof eller betjänade ett allmänt ändamål, kunde nämligen vara af den allmännyttiga beskaffenhet och därigenom bereda fördel åt så många statsborgare, att staten med skäl borde kunna fordra, att en enskild medborgare i staten icke af eu eller annan anledning förhindrade ett dylikt företags tillkomst, för så vidt han nämligen dels erhöle tillfredsställande ersättning för den jord eller lägenhet, som han måste afstå eller upplåta, och för det intrång i öfrigt, som honom genom företaget tillskyndades, dels ock i öfrigt tillförsäkrades betryggande garantier i afseende å företagens verkningar. Det lede icke heller något tvifvel, att en stor industriell anläggning, hvarigenom en naturlig kraftkälla, som eljest måste ligga obrukbar och värdelös, bragtes in i produktionens tjänst eller tillfälle gäfves att för produktion tillgodogöra sig en å viss ort befintlig råvara, genom att förskaffa arbete och utkomst åt hundra, ja, tusentals personer samt åstadkomma uppsving och uppblomstring af en ort, vore af större betydelse för det allmänna än månet sådant allmänt behof, för hvilket expropriationsrätt enligt det af Eders Kungl. Maj:t framlagda förslaget kunde meddelas.

Hvad sålunda anfördes äger efter Riksdagens uppfattning analogiskt sin tillämpning å det framställda förslaget att för vissa fall medgifva expropriationsrätt för linbaneanläggningar.

Linbanorna äga framför en del andra transportmedel åtskilliga företräden. De äro jämförelsevis billiga. De äro ofarliga och göra mycket litet intrång å den mark, hvaröfver de äro framdragna. Deras transportförmåga är synnerligt stor. De kunna utan svårighet framdragas genom öde trakter samt öfver oländig och kuperad mark. Särdeles väl lämpa de sig till transport af malm, kol och tackjärn, och de hafva därför särskildt fått användning vid grufvor, hyttor och bruk. På grund af sina företräden i olika hänseenden kunna de medföra afsevärda fördelar icke blott för den industri, till hvars tjänst de anläggas, utan äfven för hela den ort, där de framdragas, och de kunna äfven ur nationalekonomisk synpunkt vara af väsentlig betydelse. De bereda lättnad i underhållet af gamla landsvägar och göra anläggning af nya vägar obehöfelig; hvarigenom eljest erforderliga stora kostnader undvikas. De möjliggöra transport och därmed äfven tillgodogörandet

af många mineralrikets alster och andra tyngre produkter, som icke kunna bära de af en lång landsvägstransport föranledda kostnader eller utgifterna för en järnvägsanläggning.

Liksom i fråga om elektriska ledningar kunna således äfven beträffande linbaneanläggningar särskilda skäl anses föreligga, som betingande undantag från den eljest gällande principen, att en jordägare icke må för tillgodoseende af en annan persons enskilda intresse tvingas att mot sin vilja afträda mark.

Något stöd i gällande lag för en dylik utsträckt expropriationsrätt i fråga om mark för linbaneanläggningar finnes dock icke. Till linbanor för utfrakt af malm från grufvor hafva visserligen vederbörande bergstjänstemän med hänsyn till bestämmelserna i §§ 32 och 35 i grufstadgan förut ansett sig kunna anvisa nödig mark, men sedan Eders Kungl. Maj:t genom dem nästlidet år i tvist om rätt härtill förklarar grufägaren icke vara befogad att af vederbörande jordägare inlösa den för banan anvisade erforderliga mark, torde möjlighet vara för grufägare utesluten att med stöd af nu gällande lagstiftning få mot jordägares bestridande för malmtransport framdraga linbana öfver annan jordägares mark.

Af det anförda anser Riksdagen framgå, att lagstiftningsåtgärder böra vidtagas i det syfte, som angifves i motionärens förslag. Beträffande sättet för syftets vinnande bör enligt Riksdagens mening expropriationsrätt för linbaneanläggningar göras beroende af Eders Kungl. Maj:ts koncession i hvarje särskildt fall, och koncessionen bör föregås af noggrann utredning om linbaneanläggningens allmännytta, på det att expropriationsrättens användning må begränsas till sådana fall, då verkligt viktiga intressen därigenom tillgodoses. I öfrigt torde för den ifrågasatta lagstiftningens detaljer god ledning kunna hämtas från de bestämmelser, som i motsvarande afseende gälla angående elektriska anläggningar. Sålunda torde koncession böra meddelas allenast för en begränsad tidrymd ej öfverstigande fyrtio år, och likaledes erfordras särskilda föreskrifter till betryggande af linbaneanläggningens utförande på ett ur säkerhetssynpunkt tillfredsställande sätt. Själfallet är, att jordägaren bör tillförsäkras full ersättning icke blott för den mark, som för linbaneanläggningen afstås, utan jämväl för allt däraf härflytande intrång och olägenhet, hvarjämte måste tillses, att linbanorna ej få framdragas alltför nära bebyggda områden eller i öfrigt erhålla en sådan sträckning, att däraf för jordägaren uppstå större olägenheter, än oundgängligt är. Tillika torde böra tagas under öfvervägande, i hvad mån, såsom beträffande elektriska anläggningar skett, särskilda bestämmelser

kunna vara erforderliga i fråga om skyldighet för linbaneanläggningsägare att ansvara för skada, som af anläggningens drift kan uppkomma.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen alltså anhålla,

att Eders Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida och under hvilka villkor rätt att meddelst expropriation förvärfva mark må kunna medgifvas för anläggning af sådana linbanor, som kunna anses vara af större betydelse för det allmänna, samt, därest utredningen därtill gifver anledning, för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser i angifna syfte.

Stockholm den 13 april 1904.

Med undersåtlig vördnad.
